

gospodarske, obrtniške in narodne

Izhajajo vsako sredo po celi polji. Veljajo v tiskarnicijemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za pol leta 1 gld. 80 kr., za četrt leta 90 kr., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrt leta 1 gld. 15 kr. nov. den.

~ V Ljubljani v sredo 8. septembra 1869. ~

Gospodarske stvari.

Delavci na kmetijah.

Delavci na kmetijah so ali domača družina, to je, otroci in bližnja žlahta, ali so posli, ali pa najemniki.

Posestvo, kjer ni čez 1 oral polja, ne čez 1 oral vinogradov, in kjer šteje domača družina 4—5 delavnih ljudi, ne potrebuje ne poslov, ne najemnikov, ne delavne živine, ne oratajev; taka družina more sama vse obdelati. Tukaj delavce najemati, je zapravljenost in potrata. Vendar se včasih na taki kmetiji sosedje na pomoč za vračilo pokličejo, kedar se za kako delo mudí, ki se prej v grdem vremenu dogotoviti ni moglo. To je dobro in prav, če neizmerne pijače in pojedine dobička ne snedó, kakor se v nekterih krajih tirja, pa je napačna navada.

Posestva več od 1 orala polja do pet oralov potrebujejo pa že oratajev, da se polje izorje in povleče, drugo pa domača družina opravi, če je domačih 4—5 delalnih ljudi.

Na večih posestvih je treba delalne živine, poslov, in včasih tudi najemnikov toliko, kolikor jih delo potrebuje.

Kaj je treba o tem pred očmi imeti?

O tem je treba pred očmi imeti: 1. da se ne jemlje več poslov in najemnikov, razun kar jih je za delo treba; 2. da se jemljó pridni in zvesti delavci; 3. da se delo v redu, o pravem času, dobro in prav stori; in 4. da se pridni delavci zvesto plačujejo.

Več poslov ali delavcev jemati, kakor jih je treba, ni le samo na sebi nepotrebna zguba plačila, ampak tudi delavci drug družega motijo, da se manj stori, in taki ljudje se dela odvadijo in ulené.

Da bodo delavci pridni in zvesti, mora gospodar svoje oči povsod imeti in bolj s svojim umom, kakor pa s svojimi rokami delati. Pa naj tudi gospodar vsa kmetijska dela sam dobro umé, in druga rokodelska vsaj toliko, da vé, kaj h kateremu delu gré, kako se prav stori, in kaj da je vredno, posebno taka, katerih vsak gospodar potrebuje, postavimo, kovaška, usnjarska itd. Gorjé mu, če reče: „tega in tega jaz celó nič ne umem“. Naj ima za vsak dan odločena dela. Če je umen, lahko bo vedel, koliko časa kako delo potrebuje, da se lahko stori, in kako se mora storiti, da bo dobro, in to naj tirja. Če sam ne more, naj skrbi, da bo kak zanesljiv človek pri delavcih, da pridnost in zvestoba ne mine in gospodar škode ne trpi; ker ne le plačilo, ampak tudi blago se razgubi, in namesti pravega dobička celó malo ostane, in pri večkratni taki neskrbnosti gospodarstvo v zlo gré.

Ravno tako je gospodarju gledati, da se delo v redu, ob pravem času, dobro in prav stori. Vsako

opravilo ima svoj čas, na katerem je včasih veliko ležeče. Gnoj v vročini ali pa v hladu na njivo voziti, velik je razloček. Deteljo, senó prej ali pozneje pokositi ali žito požeti, ni vse eno. Roj čbel zamuditi kmalu je zguba. Grozdje v suhem ali v dežji brati, ni enako. Naj se vselej tisto prej stori, kar se odložiti brez škode ali vsaj brez nevarnosti ne smé. — Dalje je delo dobro in prav, kadar je namenu ugodno. Postavimo, orataj naj orje po potrebi semena ali rastlin bolj ali manj globoko in skozi enako. Žanjice naj čisto žanjejo in najpravšne snope delajo, da se bodo lahko presušili in lahko omlatili. Mlatiči naj čisto mlatijo, in naj zrnja varjejo; kosci naj čisto kosé in grabci naj čisto grabijo, in naj grabkov ne popuščajo. Volárji, konjarji in ovčarji naj živali tako kladejo, da vsaka svoj del dobí, da se najé in da nič v zgubo ne gré. Kdor svoja opravila na vse strani pozná, vé kmalu pri vsakem delu, kako je dobro in prav.

Najbolj pa je umna rednost poglavitna reč pri delu in pri gospodarstvu, brez te nobenega prida ni. Kdor se ne drži ne časa ne reda, ne pri delu ne pri počitku, ne pri jedi, ampak se zdaj tukaj zdaj tamkaj potika; kako delo začne in ga popustí, in drugo začne a nobenega ne dodela; ali pa pravega časa za jéd nima, ampak ali zmiraj jé, ali pa v nerodnem času, ali pa vsi delavci kmalu ne, in več taci reči: pri taki nerodnosti ne morejo ne posli ali delavci hasniti, ne gospodar v blagostan priti.

Koliko gré poslom, koliko najemnikom plačila?

Prav za prav bi imeli pôsli in delavci toliko dobiti, kolikor jim je za življenje, to je, za živež in obleko potreba. Ali zdaj že hočejo več imeti, posebno kateri teža dela imajo. Prava taka plačila bi imeli soseskine in srenjski moške vrediti in premisliti, da vsa taka plačila poslom, delavcem, in njih živež, in seme, in kar k obdelovanju posestev gré, ne smejo polovice vrednosti pridelkov preseči, sicer kmetije ne morejo obstati, ker še davki in druga odrajtila po tem pridejo, in komaj četrt pridelkov gospodarju ostane.

Pincgavska goveda.

Goved pincgavskega plemena je že precej v naših krajih, vendar še vse premalo, posebno v krajih bolj hribovskih. Zato so kmetijske družbe nasvetovale, naj se po dvojni poti več take živine našim krajem pridobí; ta dvojna pot je ta, da se tudi lepim pincgavskim govedom premije delijo in da se nakupujejo biki tega rodú in za pleme v deželo dajó.

Naj našim gospodarjem, kateri pincgavska goveda še malo ali celó nič ne poznajo, popišemo nekoliko ta rod.